

Kovia kohtaloita

Osallistuin häihin, jossa lähes kaikki ihmiset olivat minulle entuudestaan vieraita. Ei siis muuta kuin juttelemaan umpimähkään.

Lähellä seisoivat tyylikäs mummi kansallispuvussaan. Lähestyin hieman ja kysyin, että minkäs pitäjän puku tämä on. Oli kuulemma Sakkolan, vaikka kantaja itse olikin kotoisin Muolaasta. Mutta kun naapuripitäjän puku oli komeampi, hän oli tehnyt sen ja kantoi sitä uljaasti.

Kansallispuvusta alkoi uskomaton kertomus ja keskustelu.

Rouva oli ennen sotaa rippikouluikäinen tyttö, mutta samalla viisihenkinen perheen vanhin nainen. Perheen äiti oli kuollut juuri pikkuveljen synnytykseen. Sodan tuulet ulvoivat. Viranomainen oli jo ehtinyt käydä kertomassa, että varmasti joudutaan lähtemään ja jättämään koti.

Lähtö tuli kuitenkin lopulta äkkisään. Yritettiin kahmia viimeisiä tavaroita ja taluttaa eläimiä pihalle. Samalla ryssän sotakone lensi yli, ampui niin, että pihamaa kiehuu. Palasi vielä pari kertaa katsomaan, että jäikö joku. Eläimet jäivät, mutta ihmiset pääsivät pakoon.

Rouvan perhe oli viimein päässyt hankalan matkustamisen uuvuttamana keskiseen Suomeen isoon taloon. Talo vaikutti vauraalta. Sali, johon astuttiin, oli suuri kuin mikä, ja siinä samassa tilassa oli seitsemän kiikkustuolia. Se tuntui uskomattomalta ja käsittämättömältä vauraudelta, jota hän ei ollut koskaan ennen nähnyt. Hän muistaa sen vieläkin, kuin seisoi tyrmistyneenä juuri siinä samassa salissa.

Mutta asiat eivät tulleet sillä kuntoon. Paikallisten viranomaisten mielestä äiditön perhe ei kyennyt hoitamaan hiljakkoin syntynyttä pikkuveljeä. Hänet otettiin vaivaistaloon. Sitten viiden kuukauden kuluttua isä ja tämä silloin 14-vuotias tyttö päättivät tarttua tarjottuun tilaisuuteen ja antaa pikkuveljen sotalapseksi Ruotsiin.

Ja tämä on se kovin paikka. Rouva ei vielääkään ole hyväksynyt sitä, että hän ei silloin – teini-ikäisenä – pystynyt ottamaan veljeään hoitoonsa, vaan antoi pois.

No, veli tuli seitsenvuotisena takaisin Suomeen. Ei osannut sanaakaan suomea, eivätkä sen koommin sisarukset kuin isäkään yhtään ruotsia. Poika oppi pian, kävi koulut ja on tehnyt mielenkiintoisen uran Suomessa ja ulkomailla. Tapasin samana iltana hänetkin, enkä epäile.

Yritin kertoa viimeaikaisiin tutkimuksiin nojautuen, että sotalapsia kohdeltiin Ruotsissa ja Tanskassa hyvin. Heille kehittyi varma itsetunto ja terveet elämänarvot. Tiedetään myös, että lasten antaminen takaisin Suomeen oli raskasta monille sijaisvanhemmille. Mutta eivät perusteluni asian ydintä kääntäneet eivätkä syyllisyyttä hälventäneet.

Rinkiin alkoi kertyä muita rouvan sukulaisia, jotka rupesivat kuuntelemaan ja seuraamaan herkeämättä. Joku nuoremista kysyi päräytti, että mitä sinä mummo kaikkea tuollaista kerrot. Arvokas rouva vastasi minua osoittaen, että kun hää on nii hyvä kuuntelija.

Hain sitten Rouvaa vielä viimeiseen valssiin. Hän vaikutti yllättyneeltä ja kysyi että miksi. Sanoin, että siksi kun olen tänä iltana viisastunut niin paljon. Toden totta!

pajen